

מראי מקומות - ביצה

כג:

אפשר לעשותו מעיו"ט או לא, אלא דרבנן אסרו מה שהי' שייך לעשותו מבעוד יום. וע"ש שהביא דהר"ן כ' להסתפק בזה גופא, אם כוונת רש"י לומר דצידה אסורה מן התורה או לא, וגם כ' דבהרא"ש אי' דס"ל לרש"י שהיא אסורה מן התורה.

ה. אין צדין דגים מן הביברים

שי' התוס' (כאן, ולעיל ג'). היא דצידה אסורה ע"פ מה דאי' בירושלמי דכל ההיתר לעשות מלאכה ביו"ט הוא רק מלישה ואילך [וצידה ע"כ דומה לקודם ללישה]. וכ' הר"ן (יב: בדפי הר"ף) דלפי דרך זה, צ"ל דאסורה מן התורה. אבל כ' הר"ן דבבבלי לא משמע כן. וע"ש בר"ן מה שהביא מהרמב"ן (במלחמות) דלא כל המלאכות היתירו במועד, אלא הכשר המאכלין לאוכלן, אבל לצוד בעלי חיים שאינן ברשות אדם... אסורין. עוד כ' הר"ן עוד ביאור, דכל המלאכות שעושים מלאכת אוכל נפש מותרים הם ביו"ט, אלא אם כן דרכן הוא לעשות הדבר לימים הרבה, וכמו צידת דגים, ולכך אסרוהו.

ו. ואין נותנים לפניהם מזונות

פרש"י, ואפי' למ"ד נפש בהמה במשמע, ה"מ בשמזונותן לפניך. ולכאור' דברי רש"י תמוהים, איזה מלאכה היא זו ליתן מזונות לבהמות. וכ' המהר"ם דאה"נ, כוונת רש"י לומר רק דאסור לעשות מלאכה בשביל מזונות בהמות. ועוד תי' דמיירי שצריך לזרוק האוכל לתוך כרמלית, ולכן שפי' תלוי אם נפש דכתי' היינו אף נפש בהמה או לא. אבל תוס' פי' דהאיסור כאן הוא משום שמא יבוא לצודם, ולכך תלוי בזה, דאם יש איסור צידה בה, ממילא אסור ליתן לה מזונות, כדי שלא יבא לצודה. וע' בראש יוסף דדן לשי' רש"י דלכאור' יש להתיר משום מתוך [אם המלאכה היא הוצאה], ובפרט לשי' רש"י דס"ל דאף שלא לצורך כלל מותר להוציא משם מתוך, ע"ש עוד בזה.

א. עגלה של קטן

פרש"י, שעושין לו לשחוק ויושב עלי' ומטלטלין אותו עלי'. והק' תוס', א"כ מאי קמ"ל, הא אין לך כלי מיוחד גדול מזה. ותי' דהיינו כלי שעושין לקטנים להתלמד להלוך, והיא עומדת על שלשה אופנים, וכו'. והרשב"א תי' קו' תוס', דה"א דכיון שאין עושין אותה אלא לשחוק בעלמא, א"כ אי"ז עיקר מדרס, וכמו ספינה, דכיון דעיקר מטרתה הוא לעבור ממקום למקום, אינה מטמאה מדרס, אע"פ שג"כ עשויה למדרס, קמ"ל דעגלה של קטן אינו כן, אלא עיקר מדרס הוא, ושפיר מקבל טומאת מדרס.

ב. ואינה נגררת אלא ע"ג כלים

ציין בגלה"ש למש"כ תוס' בשבת (פא: ד"ה והאר"י), דנקט דשורש המח' במתני' הוא אם דבר שאינו מתכוין אסור או לא. והק' הרש"ש (שם) דמוכח דכ"ע במתני' ס"ל כר' יהודה דדבר שאינו מתכוין אסור, והמח' היא אם בעגלה יש חשש חרישה או לא, והניח בקו'.

ג. אימא סיפא, ר"י אומר אין הכל נגררין בשבת חוץ

מן העגלה מפני שהיא כובשת, מפני שכובשת אין, וכו' הק' הצ"ח, ל"ל לדיוק דאין עושה חריץ בכדי להק', הרי הסתירה גלו', רישא דמתני' ע"כ ר"י היא, ואוסר עגלה, ובסיפא ר' יהודה אוסר עגלה, ע"ש מה שהאריך בזה.

אין צדין

ד. אין צדין דגים מן הביברים וכו'

פרש"י, אע"ג דמלאכות כמו שחיטה ואפי"י הותרו לצורך יו"ט, זהו רק משום דא"א מעיו"ט, אבל צידה דאפשר לצודו מבעוד יום, ולכן אין היתר לעשותה ביו"ט. והק' תוס' דאין מחלקין בין אפשר לא"א לעשות מעיו"ט אלא לענין מכשירי אוכל נפש, אבל לא באוכל נפש גופא. וכ' המגיני שלמה דודאי אין כוונת רש"י לומר דמדאורייתא יש איזה חילוק בין אם הי'